

Таким чином, дослідивши основні туристичні об'єкти пов'язані з життєдіяльністю М. Аркаса, а саме, сімейний будинок Аркасів, аркасівські леви, яхт-клуб, перша українська гімназія ім. Аркаса, ми можемо підсумувати, що ці місця є цікавими та привабливими для туристів, вони захоплюють своєю історією, адже, хто не знає свого минулого, той не вартий майбутнього.

Список використаних джерел:

1. Божко Л.Д. Культурний туризм як важливий чинник соціально-культурного розвитку регіонів України: Культура України, 2011. – Випуск 32.
2. Історія Адміральського будинку на Соборній [електронний ресурс] / Історія Адміральського будинку на Соборній – Режим доступу: <http://share.ram.com.ua/content/istoriya-admiralskogo-budinku-na-soborniy.html>. – Назва з екрана.
3. Шануючи пам'ять великого земляка: бібліографічний покажчик/ Центральна бібліотека ім. М.Л. Кропивницького ЦБС для дорослих м. Миколаєва; склад. Сергєєва О. В. – Миколаїв, 2012.– 24 с.
4. Миколаївський яхт-клуб [електронний ресурс] / Миколаївський яхт-клуб– Режим доступу: <http://samsobi.com.ua/index.php/ukraina/black-sea-region/204-interesting-black-sea-region/161-mykolaiivskyi-yakht-klub> - Назва з екрана.

Залужна Є. А., студентка

Науковий керівник: Пінчук А.С.,
к.е.н., доцент, ВП «МФ КНУКіМ»,
м. Миколаїв

МИКОЛАЇВСЬКІ КАТАКОМБИ. «ПІДЗЕМНЕ МІСТО»

Миколаївські катакомби – мережа підземних ходів і лабіринтів під містом. Підземні порожнини можуть мати як природний (природний) характер –у слідстві природних явищ, землетрусів, вулканів, розломів землі, так і штучне –у результаті діяльності людини. Підземелля могли служити притулком,

будинком або храмом. Існує безліч таємниць і легенд про підземеллях, частина інформації про них ще прихована в архівах.

Підземелля мають два-три, а може, і більше ярусів. Деякі ходи знаходяться на глибині 3-4 метри, інші – 8 і 20 метрів від рівня земної поверхні. У деяких місцях копальні спускаються на глибину 100 метрів. Температура повітря під землею цілий рік $+14^{\circ}\text{C}$.

Підземелля викладені пиляним вапняком, мають стелі арочної форми, а самі катакомби мали частково господарське призначення. Це – з'єднані між собою підвали старих будинків. Ці підвали зараз затоплені каналізаційними стоками, стіни підмиваються і загрожують обвалами. З деяких підвалів є підземні тунелі, що ведуть у різні частини міста.

Легенди свідчать що багатокілометрові підземні ходи зв'язують великі міста, наприклад, Київ – Смоленськ і Новгород, Миколаїв – Херсон і Очаків. Звідси пішло твердження, що в давнину посла в основному пересувалися під землею, що забезпечувало скритність і безпеку.

Після закінчення Кримської війни середини 19 століття Миколаїв представляв собою потужну військову фортецю, де у підземеллях зберігалися продукти, військове спорядження, зброю. За різними припущеннями підземні ходи йдуть під річками в різні кінці. Входи в катакомби сьогодні використовуються жителями Миколаєва як підвали і холодильники, а особливо заповзятливі розміщують в них кафе і бари. Систематичним дослідженням катакомб майже ніхто не займався. У 1920-х роках були проведені дослідження підвалів з прилеглими до них ділянками тунелів. Деяка інформація зустрічається у звітах будівельних організацій довоєнного і післявоєнного періоду. У 1954 році геодезист Матвєєв пише в міське управління архітектури про тунелі, направленому в бік Херсона.

У 1956 році військовим флотом була організована велика експедиція під керівництвом інженера Олександра Васильовича Алексєєва. Ним було складено план і докладний опис пройдених тунелів.

1992 році рішенням Миколаївського міськвиконкому створено науково-пошукова експедиція з обстеження підземних споруд на базі клубу підводного пошуку «Садко». На жаль, багато тунелів до того часу були зруйновані і продовження досліджень стало неможливим. Найдавніші рукотворні печери Київської Лаври відомі сьогодні всьому світу. Катакомби Одеси, як кажуть туристи, ні чим не поступаються паризьким. А ось катакомби Миколаєва — вивчені менше всіх. Їх появу приписують туркам, грекам, євреям, навіть готам, 3 століття н. е ..

Живі легенди про те, як по підземеллях турки здійснювали зухвалі набіги на колишню свою територію і гнали в рабство захоплених бранців і місцевих красунь. У 30 – 40-х роках ХХ століття існувала банда, яка здійснює безкарні і зухвалі злочини, вміло користуючись системою підземних ходів і несподівано з'являючись то тут, то там. Ще не забута легенда про німецьких солдатів що ховалися в катакомбах і здалися радянської влади тільки в 1947 році. Розбурхують уяву людей історії про золоту карету, турецькі скарби, таємні підземні храми, оздоблені коштовним камінням і т.д. Проте єдине, що можна сказати з повною достовірністю, це те, що наші катакомби, незаймані ні війнами, ні революціями. Вони зберігають у собі безліч таємниць, розгадка яких пов'язана з небезпекою і подорож по загадковому підземного світу інакше, як екстремальним не назвати.

Ті нечисленні групи дослідників, які побували в катакомбах Миколаївщини, розповідають дивовижні речі. У темних кам'яних галереях вирубані в стінах саркофаги. Загадкові письмена на стінах на невідомих мовах. Серед них трапляється слово «Боуг» (Бог? або річка Буг?). Є знаки давньоєврейською мовою. Вибиті стрілки, різні покажчики і багато іншого. Під похмурими склепіннями знаходять зброї різних часів і епох, кістки людей і тварин.

Сьогодні майже всі входи в підземелля замуровані, засипані, залиті бетоном або заповнені водою, а деякі печери мають властивість таємниче «зникати».

Частина дослідників переконані, що Миколаївські катакомби мають ознаки паранормальних явищ, в тому числі зміни простору і часу.

Є три версії, припущення появи

Перша версія:

Миколаївські катакомби – не що інше, як Спаський самопливний водопровід, побудований у 1820-1830 роках. Довжина тунелю тільки по вулиці Адміральській досягає п'яти кілометрів. Однак лінії водопроводу – це лише невелика частина підземних лабіринтів.

Друга версія:

Згідно з архівними документами, для будівництва Миколаєва було потрібно багато каменю. Його добували недалеко від забудовуваної частині міста — в межах Миколаївського півострова. Одночасно з каменем добувалася і вапно, в основному з боку берегових обривів Бузького лиману, також в межах міста. Для того, щоб не вивозити камінь по галереях, прямо в місті робилися колодязі. Глибина залягання каменоломень – від 20 до 30 метрів нижче земної поверхні. Вироблення утворили глибокі і розгалужені катакомби.

Третя версія:

Катакомби були споруджені спеціально. У 1855 році, коли Миколаїв був на облоговому положенні, в місто приїхав фортифікатор генерал Е. І. Тотлебен, який раніше забезпечував інженерну оборону міста Севастополь. На основі досвіду протимінної боротьби Севастополя, у Миколаєві заздалегідь були прориті підземні галереї («міни») до найбільш важливих об'єктів.

Дослідити миколаївські катакомби, вважає археолог Андрій Майстренко, вельми непросто, оскільки часом доводиться зіштовхуватися з речами, абсолютно незрозумілими: "Якось за допомогою геофізичної апаратури ми виявили прихований тунель і дали його приблизні параметри – глибину, довжину, ширину. Знайшли навіть людей, які раніше спускалися в цей тунель, і, за їхніми словами, він був вельми протяжним. Ми прорили лаз і спочатку потрапили в підвал хрестоподібної форми. Незабаром був знайдений вхід до тунелю, на нього навіть указував напис на стіні "Хід" зі стрілкою. Однак, пройшовши десять метрів, ми вперлися в глуху стіну, за якою ніякого продовження тунелю й сліду не було. Після цього випадку з'явилася ще одна версія, містична, – про "блукаючі тунелі". Тобто підземні ходи в певний час то з'являються, то зникають. Як їх назвати – переходи в інші виміри, простору, світи?» На це питання Андрій Майстренко поки що не знає відповіді.

Список використаних джерел:

1. Никитин В. Еще раз о Николаевских подземельях / В. Никитин // Вечерний Николаев.
2. Доклад инженера Алексева [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.sadko.mk.ua/uground/doklad/index.html>. — Назва з екрана.
3. Корчагин В. Николаевские подземелья: миф или реальность? / В. Корчагин [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.sadko.mk.ua/uground/catacomba/catacomba1.html>. — Назва з екрана.
4. Кривошеев С. Катакомбы, уводящие в вечность / С. Кривошеев // Итоги. — 2005. — 19 апреля, № 16/462.
5. Крючков, Ю. С. Град Святого Николая: путеводитель по старому Николаеву / Ю. С. Крючков. — Николаев: Возможности Киммерии, 2003. — 256 с.